

N. K.
JEMISINOVÁ

PÁTÉ ROČNÍ OBDOBÍ

HOST

Zlomená země: svazek první

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ
FANTASY SÉRIE
V HISTORII —
VÍTĚZ CENY HUGO
TŘIKRÁT V ŘADĚ

N. K.
JEMISINOVÁ
Páté roční
období

N. K.
JEMISINOVÁ

PÁTÉ
ROČNÍ
OBDOBÍ

Brno
2018

Zlomená země: svazek první

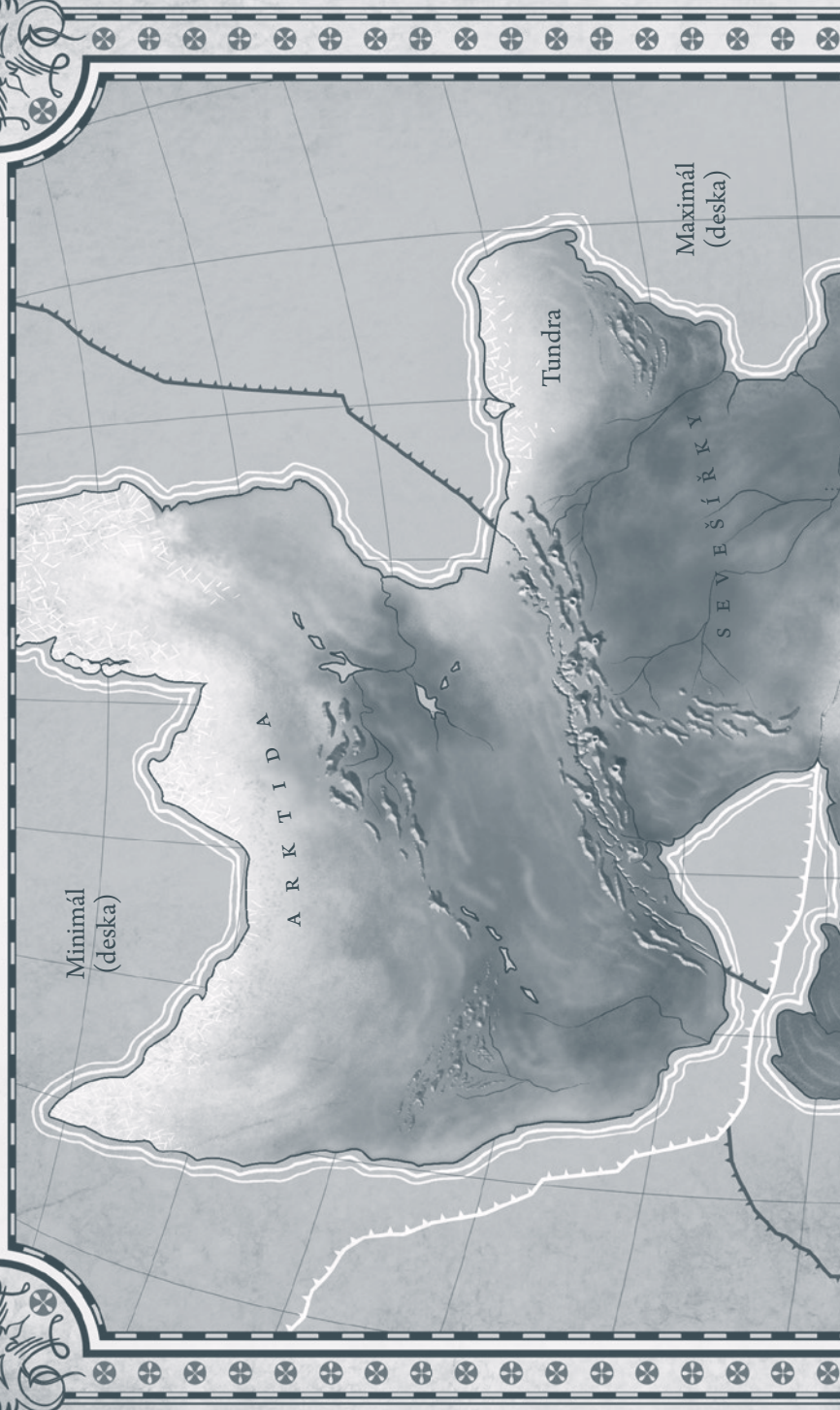
Minimál
(deska)

A R K T I D A

Tundra

Maximál
(deska)

S E V E Š Í Ř K Y

Copyright © 2015 by N. K. Jemisin
Cover photos by Eky Studio / Shutterstock.com
Cover design by Lauren Panepinto
Cover © 2015 Hachette Book Group, Inc.
Map © Tim Paul Illustrations
Translation © Roman Tilcer, 2018
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2018
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-7577-720-1 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7577-721-8 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7577-722-5 (Formát MobiPocket)

*Všem, kdo musejí bojovat o úctu,
které se všem ostatním dostává jen tak*

prolog

nacházíš se zde

Začneme koncem světa, proč by ne? Ať to máme z krku a přesuneme se k zajímavějším věcem.

Zaprvé k osobnímu konci. V nadcházejících dnech bude pořád dokola přemýšlet o jediné věci, představovat si, jak její syn zemřel, a snažit se v něčem, co už je od přírody tak nesmyslné, najít nějaký smysl. Zakryje Ukeho polámané tělíčko dekou — až na obličej, Uke se totiž bojí tmy —, otupěle u něj zůstane sedět a nebude věnovat pozornost okolnímu končícímu světu. Její svět už skončil, a ani k jednomu konci nedochází poprvé. Už to zná jako své boty.

A ta myšlenka, která se jí tehdy i posléze bude honit hlavou, zní následovně: *Ale byl volný.*

A pokaždé, když se její omráčené, otřesené já odhodlá tuto skoro-otázku položit, její zatrpklé, vyčerpané já na ni odpoví následovně:

Nebyl. Ne doopravdy. Ale teď už bude.

••

Ty ale potřebuješ kontext. Zkusíme ten konec ještě jednou, z hlediska kontinentu.

Tady se prostírá pevnina.

Je obyčejná, jak už to u takových pevnin bývá. Hory, náhorní plošiny, kaňony a říční delty, jako obvykle. Je obyčejná, s výjimkou velikosti a dynamiky. Tahle pevnina se hodně hýbe. Nadouvá se a oddechuje, vraští se a pšouká, zívá a polyká, jako když se dědek převaluje v posteli. Její obyvatelé ji přirozeně pojmenovali Tišina. Je to země tiché a hořké ironie.

Má i další jména. Kdysi se skládala z několika menších pevnin. V současnosti je to jeden rozlehlý, nepřerušovaný světadíl, ale za určitou dobu jich zase bude víc.

Vlastně velmi brzy.

Konec začne ve městě: v nejstarším, největším a nejužasnějším živém městě na světě. Jmenuje se Jumenes a bývalo srdcem říše. V řadě ohledů je srdcem i nadále, byť říše od původního rozkvětu poněkud zchradla, jak už to u říší bývá.

Jumenes není výjimečný velikostí. V této části světa se nachází mnoho velkých měst, tvoří na rovníku řetěz připomínající jakýsi kontinentální opasek. Jinde na světě jen zřídka vyroste z vesnice město a z města se jen zřídka stane velkoměsto, protože všechna taková společenství se těžko udržují, když se je země ustavičně snaží pozřít... ovšem Jumenes byl po většinu ze sedmadvaceti století od svého vzniku stabilní.

Je výjimečný tím, že se lidské bytosti osmělily pouze zde a ke stavbě je nevedla potřeba bezpečí či pohodlí, ba ani krásy, ale odvaha. Městské hradby pokrývají mistrovsky jemné mozaiky a reliéfy, jež podrobně popisují dlouhé a kruté dějiny místních obyvatel. Nakupeným masám budov nasazují korunu vysokánské věže podobné kamenným prstům, ručně kované kandelábry napájené novodobým divem elektřiny z vodních zdrojů, ladně klenuté mosty utkané ze skla a troufalosti a architektonické prvky zvané „balkony“, tak prosté, a přitom tak zá-

vratně pošetilé, že je nikdo nikdy nestavěl, kam až sahají psané dějiny. (Značná část historie písemně zaznamenaná není. To si zapamatuj.) Ulice nejsou zpevněné snadno vyměnitelnou dlažbou, nýbrž zázračnou hladkou, spojenou hmotou, které místní říkají „asfalt“. Dokonce i jumeneské chatrče působí smělym dojmem, jelikož jsou to jen tenkostěnné boudy, které by popadaly, kdyby přišla silnější vichřice, nemluvě o otřesech. Přesto tu stojí, jako stály po celá pokolení.

Ve středu města se nachází množství vysokých budov, takže snad ani nepřekvapí, že jedna z nich je větší a smělejší než všechny ostatní dohromady: mohutná stavba, jejíž základnu tvoří hvězdicová pyramida z přesně řezaných obsidiánových cihel. Pyramidy jsou nejstabilnější architektonickou formou a tohle je pětinasobná pyramida, proč by ne? A protože jsme v Jumenesu, na jejím vrcholku stojí obrovská geodetická sféra, jejíž fasetové plochy připomínají průsvitný jantar. Zdá se, že tam zlehounka balancuje — ale ve skutečnosti je celá stavba uzpůsobena pouze k tomu, aby ji podpírala. Vypadá vratce — jen na tom záleží.

V Černé hvězdě se scházejí vůdcové říše a řeší vůdcovské záležitosti. V jantarové kouli drží dokonalého a pečlivě uchovávaného císaře. Ten v snobském zoufalství bloumá zlatými chodbami, dělá, co se mu řekne, a děsí se dne, kdy jeho páni usoudí, že lepší ozdobou bude jeho dcera.

Na žádném z těchto míst ani lidí mimochodem nezáleží. Mluvím o nich čistě kvůli kontextu.

Na jednom člověku ale bude záležet opravdu hodně.

Prozatím si můžeš představovat, jak vypadá. Lze si taky představovat, na co myslí. Můžeš se sice mýlit, pouze hádáš, ale i tak se v něčem trefíš. Soudě podle jeho následujících činů se mu v tuto chvíli může honit hlavou jen pár věcí.

Stojí na kopci nedaleko obsidiánových stěn Černé hvězdy. Má výhled na většinu města, cítí jeho kouř, ztrácí se v jeho drmolení. Po jednom asfaltovém chodníku pod ním jde skupinka mladých žen — kopec se nachází v parku, který mají místní občané velmi rádi. („Udržujte mezi hradbami zelené plochy,“ radí kamenné učení, ovšem ve většině společenství leží půda ladem a je osetá luštěninami a dalšími zúrodňujícími plodinami. Pouze v Jumenesu přetvářejí zeleň ke kráse.) Ženy se smějí něčemu, co jedna z nich prohodila, a větřík nese smích k našemu muži. Ten zavře oči a vychutná si slabé chvění jejich hlasů i ještě slabší ozvuky jejich kroků, jako by mu do čítidel tloukla motýlí křídla. Nečítí všech sedm miliónů místních obyvatel, to zase ne — je sice dobrý, ale ne tak dobrý. Nicméně většinu cítí, ano, jsou tam. Tady. Zhluboka se nadechne a stane se součástí země. Kráčeji po vláknkách jeho nervů; jejich hlasy mu rozkmitávají jemné chloupky na pokožce; jejich dech čeří vzduch, který nasává do plic. Jsou na něm. Jsou v něm.

On ale ví, že není a nikdy nebude jedním z nich.

„Vědělas,“ pronese konverzačním tónem, „že první kamenné učení bylo opravdu vytesané do kamene? Aby ho nemohli měnit podle módy nebo politiky. Aby odolalo zubu času.“

„Věděla,“ odpoví jeho společnice.

„Hm. Ano, nejspíš jsi byla u toho, když ho tesali, zapomínám na to.“ S povzdechem sleduje, jak se ženy vzdalují z dohledu. „Milovat tě je bezpečné. Nezkłameš mě. Nezemřeš. A cenu znám předem.“

Na to jeho společnice neodpoví. Vlastně žádnou odpověď ani nečekal, i když částečně doufal. Je tak sám.

Jenže naděje je podružná a stejně tak celá spousta dalších pocitů; ví, že by v něm jen probudily beznaděj, kdyby se nad

nimi opět zamyslel. Přemýšlel o tom už dost. Čas na váhání už pominul.

„Příkázání,“ pronese a rozpráhne ruce, „je vytesáno do kamene.“

Představ si, že ho obličej bolí od úsměvu. Usmívá se už hodiny: zatíná zuby, napíná rty, mhouří oči, až je v koutcích vidět vrásky. Je umění usmívát se tak, aby ti to ostatní věřili. Musejí se zapojit i oči — jinak by poznali, že je nesnášíš.

„Tesaná slova jsou absolutní.“

Nemluví k nikomu určitému, ale vedle něj stojí žena — svým způsobem. Lidské pohlaví napodobuje pouze povrchně, ze zdvořilosti. Stejně tak její volné šaty podobné závěsu nejsou z látky. Prostě jen přetvořila část své tvrdé hmoty k obrazu křehkých smrtelných bytostí, mezi nimiž se právě pohybuje. Zdálky by tento přelud zabral a člověk by ji považoval za nehnutě stojící ženu, aspoň na chvíli. Nicméně zblízka by si hypotetický pozorovatel všiml, že její pokožka je bílý porcelán — a to není metafora. Jako socha by byla překrásná, byť na místní vkus až příliš zarytě realistická. Většina Jumenesanů upřednostňuje před sprostou skutečností zdvořilou abstrakci.

Když se otáčí k muži — pomalu; kamenožravci jsou na povrchu země pomalí, pokud tomu tedy zrovna není jinak —, pohyb proměňuje její umnou krásu v něco docela jiného. On už si na to zvykl, ale ani tak se nedívá. Nechce si tento okamžik zkazit pocitem odporu.

„Co budeš dělat?“ zeptá se jí. „Až bude po všem. Vyleze tvůj národ ze sutin a převezme po nás svět?“

„Ne.“

„Proč ne?“

„O to má zájem jen hrstka z nás. Navíc tu stejně zůstaneš.“

Muž ví, že to myslí v množném čísle. Ty, vy, lidé. Lidstvo. Často s ním jedná, jako by zastupoval celý lidský druh. On jí dělá totéž. „Mluvíš dost jistě.“

Na to nic neřekne. Kamenožravci se jen vzácně obtěžují pronášet, co je zjevné. On je za to rád, její řeč ho vždycky štve — nerozechvívá vzduch tak jako lidský hlas. Neví, čím to je. Je mu jedno, čím to je, ale chce, aby teď mlčela.

Chce, aby mlčelo všechno.

„Konec,“ praví. „Prosím.“

A pak uplatní všechno to jemné ovládnutí, které mu svět vštípil vymýváním mozku, které mu vtlačil do hlavy, které mu vnutil, a všechnu tu citlivost, k níž ho jeho pánové vyšlechtili po generacích znásilňování, donucování a vysoce nepřírodního výběru. Roztáhne prsty a ty mu zacukají, ucítí na mapě svého vědomí několik ozvěn: svých spoluotroků. Nemůže je osvobodit, ne doopravdy. Už se o to pokoušel a neuspěl. Může se však postarat o to, aby jejich utrpení posloužilo vyššímu cíli než nadutosti jednoho města a postrachu jedné říše.

A tak sáhne do hloubky a zmocní se hučící, tepající, chvátající, zvučící, rozčereňené nesmírnosti města, tiššího skalního podloží pod ní i kypících vírů horka a tlaku pod ním. Následně se doširoka rozpráhne a zmocní se dílku ohromné posuvné skládačky, kusu zemské kůry, na němž sedí tento světadíl.

Nakonec se obrátí k nebi. Aby nabral sílu.

Zemské vrstvy, magma, lidi i tu sílu, všechno to bere do imaginárních rukou. Všecičko. Drží to. Není sám. Je s ním země.

A pak ji zlomí.

• •

Zde je Tišina, která nebývá tichá, ani když má dobrý den.

Už se vlní, hlučí kataklyzmatem. Už se objevuje prasklina, zhruba od východu k západu, a je příliš rovná, skoro až úhledná ve své očividné nepřírozenosti, táhne se po rovníku přes celou pevninu. Začíná ve městě Jumesu.

Je hluboká a živá, rána do masa planety. Vyvěrá z ní čerstvé a rudě žhnoucí magma. Země se snadno zahojí. Z geologického hlediska tuto ránu rychle pokryjí strupy a pak se po ní pustí očišťující oceán a rozdělí Tišinu vedví. Než se tak však stane, bude v ní hnisat nejen teplo, ale také plyn a vydá hrubý, temný popel — dost popela na to, aby během pár týdnů zadusil oblohu nad většinou Tišiny. Všechny rostliny zajdou, zvířata, která se jimi živí, budou hladovět a s nimi i zvířata, která žerou zase je. Přejde předčasná zima a bude tuhá a potrvá dlouho, předlouho. Posléze jako každá jiná zima samozřejmě skončí a svět se vrátí do původního stavu. Nakonec.

Nakonec.

Obyvatelé Tišiny žijí v neustálé pohotovosti pro případ katastrofy. Postavili si hradby, vykopali studny a nastrádali jídlo a ve světě bez slunce hravě přežijí pět, deset, i pětadvacet let.

„Nakonec“ ovšem v tomto případě znamená „za pár tisíc let“.

Podívej, mračna popela už se šíří.

• •

Když už se na věci díváme z hlediska kontinentu, z hlediska planety, měli bychom se zmínit o obeliscích, jež se nad tím vším vznášejí.

Kdysi, když je vyrobili, rozmístili a používali, se jim říkalo jinak, jenže někdejší názvy ani účel těchto ohromných zařízení si nikdo nepamatuje. Vzpomínky jsou v Tišině křehké jako

břidlice. V dnešní době těm výtvorům vlastně nikdo nevěnuje pozornost, i když jsou obří, krásné a drobet hrozné: mohutné kusy krystalů, které se vznášejí v mracích, zvolna se otáčejí, plují po záhadných letových drahách a tu a tam jsou vidět rozmazané, téměř neskutečné — i když by se mohlo jednat pouze o hru světla. (Nejedná.) Zjevně na nich není ani zbla přirozeného.

Zrovna tak je zjevné, že na nich nesejde. Jsou sice působivé, ale bez účelu: jen další pomník další civilizace úspěšně zničené neúnavným snažením Otce Země. Po světě je spousta dalších takových mohyl: tisícovka rozvalin velkých měst, milion památníků hrdinů nebo bohů, které už si nikdo nepamatuje, pár tuctů mostů vedoucích nikam. Takové věci nemáme obdivovat, tvrdí současná moudrost. Lidé, kteří je postavili, byli slabí a zemřeli, jak už slabí nevyhnutelně zemřít musejí. Co hůř, selhali. Ti, kdo vyrobili obelisky, jen selhali ještě víc než většina ostatních.

Obelisky však existují a hrají v konci světa jistou roli, a tudíž stojí za zmínku.

• •

Zpátky k osobním věcem. Musíme se držet při zemi, ha ha.

Ta žena, co už o ní byla řeč, ta s mrtvým synem. Naštěstí není v Jumenesu, jinak by to byl velmi krátký příběh. A tebe by nebylo.

Je v městečku jménem Tirimo. V hantýrce Tišiny je městečko jedním ze spolů neboli společenství — ovšem v porovnání s ostatními spoly není Tirimo málem ani dost velké, aby si takové označení zasloužilo. Rozkládá se v údolí téhož názvu, na úpatí Tirimských hor. Nejbližším vodním tokem je nestálý potok, jemuž místní říkají Malá Tirika. V jazyce, z něž se dochovalo pouze pár útržků, znamená *eatiri* „tichý“. Tirimo leží

daleko od třpytivých, stabilních rovníkrajských měst, a tak se tu staví s ohledem na nevyhnutelné otřesy. Nemají tu ozdobné vížky ani římsy, jenom zdi ze dřeva a levných místních cihel, postavené na základech z otesaných kamenů. Žádné asfaltové silnice, pouze travnaté svahy přeťaté polními cestami; jen některé z nich jsou zpevněné prkny nebo dlažbou. Je to pokojné místo, ale pohroma, k níž právě došlo v Jumenesu, brzy vyše i sem na jih seizmické vlny, které srovnají celou tuto oblast se zemí.

V městečku stojí domek jako každý jiný. Je to sotva víc než díra vykopaná do stráně, obložená jílem a cihlami, aby se dovnitř nedostala voda, se střechou z cedrového dřeva přikrytého drny. Důmyslní Jumenesané se těmto neumělým jámám smějí (smáli), když se o takových vůbec uráčí (uráčili) mluvit — ovšem pro obyvatele Tirima je bydlení v zemi prostým a rozumným řešením. V létě se v jejich příbytcích drží chlad a v zimě teplo a jsou odolné jak vůči otřesům, tak vůči bouřím.

Ta žena se jmenuje Essun. Má čtyřicet dva let. Podobá se všem mírnoširním ženám: je vysoká, stojí-li, má rovná záda a dlouhou šiji, boky, které bez obtíží přivedly na svět dvě děti, prsa, která je bez obtíží živila, a široké, obratné ruce. Vypadá silně, je krev a mlíko — takové vlastnosti se v Tišině cení. Vlasy jí splývají kolem obličeje v zacuchaných provázcích dredů, každý je tlustý zhruba jako malíček, jsou černé a ke konci hnědnou. Pleť má podle některých standardů až nepříjemně okrově hnědou a podle jiných zase až nepříjemně olivově bledou. Jumenesané říkají (řikali) lidem jako ona mírnoširní míšenci — mají v sobě dost ze Sanzedů, aby se to projevilo, ale ne dost, aby vypadali jako oni.

Ten chlapec byl její syn. Jmenoval se Uke — táhlo mu na tři roky. Na svůj věk byl malý, ale jinak předčasně vyspělý.

Měl velké oči, nos jako knoflík a rozkošný úsměv. Nescházel mu žádný ze znaků, jimiž si lidské děti získávají rodičovskou lásku už od chvíle, kdy se u lidského druhu vyvinulo cosi jako rozum. Byl zdravý a chytrý a měl ještě žít.

Tohle je jejich doupě. Útulný a klidný pokoj, kde se mohla celá rodina sejít, povídat si, jíst nebo si hrát, tulit se nebo se lechtat. Essun se tu o Ukeho ráda starala. Myslí si, že ho tu počali.

Jeho otec ho tu ubil.

• •

A nyní poslední část kontextu: o den později, v údolí kolem Tirima. Tou dobou už se tudy prohnaly první ozvěny kataklyzmatu, ovšem později ještě přijdou následné otřesy.

Nejsevernější konec údolí je zpusť: polámané stromy, sesuté skalní stěny, příkrov prachu, který se v nehybném sirnatém vzduchu nerozplynul. Tam, kde udeřila původní rázová vlna, nezůstalo stát nic: byl to takový ten otřes, co rozbije všechno na kusy a pak s nimi chřestí, až z nich zbudou jen kamínky. Leží tam rovněž těla: drobná zvířata, která nestihla utéct, jeleni a další větší tvorové, jimž se zaváhání při útěku stalo osudným a rozdrtila je suť. Mezi těmi je i pár lidí — měli zkrátka tu smůlu, že se ve špatný den ubírali po obchodní stezce.

Zvědové z Tirima, kteří tam přišli obhlédnout škody, nelezli po sutinách — jen si je pomocí dálkozraků prohlíželi ze zbytků cesty. Žasli nad tím, že zbytek údolí — okolí samotného Tirima, téměř dokonalý kruh o poloměru několika kilometrů — zůstal ušetřen. No, abychom byli přesní, ve skutečnosti nežasli. Dívali se jeden na druhého s pochmurným neklidem, všichni totiž věděli, co takové zjevné štěstí znamená. „Hleďte střed kruhu,“ upozorňuje kamenné učení. Někde v Tirimu je rogr.